

BRANDMÄNNENS RIKSFÖRBUND

Brandfacket för all räddningspersonal

Försvarsdepartementet
Diarienummer Fö2023/00074

Remissvar: Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap SOU 2022:57

Brandmännens Riksförbund har fått möjlighet att besvara remiss rörande betänkande av utredningen om civilbefolkningens skydd vid höjd beredskap, SOU 2022:57. Utredningens uppdrag har sin bakgrund i återuppbyggnaden av det civila försvaret, något vi välkomnar. Vi var emot att avskaffa, skära ned och lägga ut delar av detta på flera organisationer och såg dessvärre konsekvenser av hur svensk beredskap inte klarade sina uppdrag tillfyllest under tex pandemin och vilka svårigheter som fanns vid de stora skogsbränderna.

Vi ser alltså detta som en resurs även i fred och lyckligtvis har vi varit förskonade från krig och det läge Sverige och Europa nu befinner sig i och detta är absolut nödvändigt.

Att reaktivera och återställa kommer dock innebära stora prövningar och kostnader för räddningstjänsten och vår myndighet, dvs MSB:s bedömning, är att kommunal räddningstjänst fram till 2033 ska ha:

- Förmåga att genomföra sök- och räddningsinsatser, hantera oexploderad ammunition samt indikera och sanera för skydd mot kemiska stridsmedel och kärnvapen.
- Beredskapsplanerat i varje kommun en uthållighet om minst tre månader.
- Nått en personalvolym för höjd beredskap på 32 000 kvinnor och män.
- Grundutbildat och genomfört repetitionsövningar för all personal.
- Förmåga att agera självständigt på alla ledningsnivåer vid störda förhållanden.
- Förstärkts med materiella resurser och modern teknik anpassat till krigets krav.

Civilförsvaret har genom åren förändrats och ansvar däri har överförts från staten till kommunerna och därifrån i stora delar till räddningstjänsten. För räddningstjänsten utbildade 1996-2005 dåvarande Statens Räddningsverk ungefär 11 000 räddningsmän, beredskapsmän, sjukvårdsmän, sanerare och ammunitionsröjare. 2001 bedömdes grundförmågan inom funktionen befolkningsskydd och räddningstjänst som "inte godtagbar" på grund underdimensionerade kommunala räddningstjänster och svårigheter att rekrytera deltidsbrandmän. Med lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap kom sen all civil försvarsverksamhet inklusive befolkningsskydd att upphöra. Inriktningen blev enbart fokuserad på fredstida krisberedskap. Beredskapslager avvecklades och statens ägaransvar för beredskapslager av räddningstjänstmateriel upphörde och materielen överfördes till kommunerna.

BRANDMÄNNENS RIKSFÖRBUND

Brandfacket för all räddningspersonal

Svensk räddningstjänst bemannas av cirka 10 000 deltidbrandmän vid mindre samhällen och landsbygd samt cirka 5000 heltidsanställda brandmän i större orter och städer. Tyvärr lider räddningstjänsten av stora rekryteringsproblem och 2019 angav tre av fyra räddningstjänster att de hade svårt att rekrytera beredskapsbrandmän enligt MSB:s årsuppföljning. Fler än 70 % hade svårt att upprätthålla beredskapen.

År av rekryteringsproblem vid landets deltidbrandstationer har sargat kommunernas förmåga att upprätthålla lagenlig beredskap för sin räddningstjänst. Vi vill påstå att målen i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, (LSO), inte uppfylls och att Sveriges befolkning inte har ett tillfredställande och likvärdigt skydd mot olyckor - vilket är lagstiftningens syfte. Många kommuner har alltså en så minimalistisk räddningstjänst och är så pass underbemannade att de inte ens hanterar vardagshändelserna på ett ultimät sätt. Sverige har alltså stora problem att hantera om MSB:s bedömning om vad som ska finnas 2033 ska uppnås. Inte minst att hantera det som havererat och ta tillbaka och reaktivera ansvar och befogenheter. Med tanke på vad som skett med civilförsvaret, det ansvar som kommunerna erhållit för detta från staten och hur sen kommunerna hanterat räddningstjänsten, förordar numera Brandmännens Riksförbund en generell statlig räddningstjänst framför kommunal. Att staten likväl som för den militära sidan eller som vid polisen, inrättar en Räddningstjänstmyndighet som helt övertar kommunernas del relaterat. Mycket gränsdragningar och ansvar såväl enskilt som delat blir tydligare och lättare att hantera likväl som om vi haft det detta arbete, en reaktivering av civilförsvaret. Vi skulle kunna skriva mycket mer om detta men inser att det inte akut kan genomföras men vill väcka frågan:

Är det dags för en generell statlig räddningstjänst i Sverige med förhoppning att detta utreds parallellt eller påbörjas samtidigt som återuppbyggnaden av civilförsvaret genomförs. Vi är väl medvetna om det kommunala självstyrets tradition i Sverige och planeringen inför höjd beredskap bör ta avstamp i den fredstida beredskapen och de befintliga strukturer som redan finns. Vi menar dock att de är i sämre skick än vad många tror. I Sverige har vi vidare sedan länge arbetat utifrån ansvarsprincipen, närhetsprincipen, likhetsprincipen samt det geografiska områdesansvaret och varför skulle inte det kunna göras på delegation som vid polismyndigheten istället för hos 290 kommuner. De flesta kommuner är idag dessutom redan inbegripna i andra organisationer, förbund eller har samverkansavtal, varför inte med staten i stället? Det måste finns en förmåga att hantera frågor om skydd och beredskap på alla nivåer; nationellt, regionalt och lokalt, med tydlig samordning mellan nivåer och mellan aktörer och bäst lämpad för det är enligt vår mening; staten.

BRANDMÄNNENS RIKSFÖRBUND

Brandfacket för all räddningspersonal

Nåväl, under tiden vill vi **framföra följande** oavsett styrning eller ansvar vid stat eller kommun:

Brandmännens Riksförbund ser positivt på återinförandet av såväl civilförsvaret som civilplikten. Civilplikt kommer att krävas för att tillföra utbildad och övad personal till räddningstjänsten under höjd beredskap. Civilpliktig personal bör vidare krigsplaceras inom de befintliga organisationerna för att på bästa vis integreras i dessa. Vi ser självklar positivt på att använda civilpliktig, utbildad personal även i fredstid vid särskilda och större händelser. Detta utesluter inte heller att speciellt utbildade och fler civilpliktig personal också kan finnas och rent av bör finnas och ingå i statliga förstärkningsresurser. En grund med lokal förankring och tillhörighet men med stöd av extra statliga resurser i särskilda fall alltså. Vidare oroar oss uppfattningen om frivilliga försvarsorganisationers möjligheter i praktik och förmåga. Rekryteringsproblematiken är även här omfattande och i flera av Sveriges kommuner finns inte eller har man stora svårigheter med att hitta frivilliga. Vidare bygger frivillighet på att man vill och är tillgänglig just när en händelse sker. Lagverken relaterat räddningstjänsten medger inte att man i sina handlingsplaner för räddningstjänst ersätter anställd personal med frivilliga utan man ska kunna veta vad och vilka som kommer när det behövs. Juridiska förutsättningar för kommuner och regioner att krigsplacera frivilliga genom avtal utifrån frivilligförordningen finns inte heller. Vi tänker lika här med anställd personal och civilpliktiga i grunden men sen utöver det kan det vara på mer på frivillig basis.

Mer och fler resurser i form av personal, lokaler, fordon, material, utbildning och övning samtidigt som befintliga organisationers nuvarande behov ska hanteras är **en utmaning men som vi ser det, en positiv utmaning.** Svensk räddningstjänst behöver ses över och stärkas och detta är ett utmärkt tillfälle även för det. Självklart måste finansieringsfrågorna lösas och om det läggs ytterligare kostnader på kommunerna är vår uppfattning att ordinarie räddningstjänst minskas ytterligare av ekonomiska skäl. Det har vi inte råd med. Beredskap kostar men det ger trygghet tillbaka och det är en väldigt bra investering.

Stockholm den 19 maj 2023

Peter Bergh
Förbundsordförande